

Mortelmans in Edegem, een dynastie met een geschiedenis

Wanneer je door de Edegemse geschiedenis snuistert, dan kom je ongetwijfeld de naam **Mortelmans** tegen. Meerdere families bevolkten Edegem, boerden op **iconische hoeves** en vervulden **historische functies**. Mortelmans is een naam met een geschiedenis.

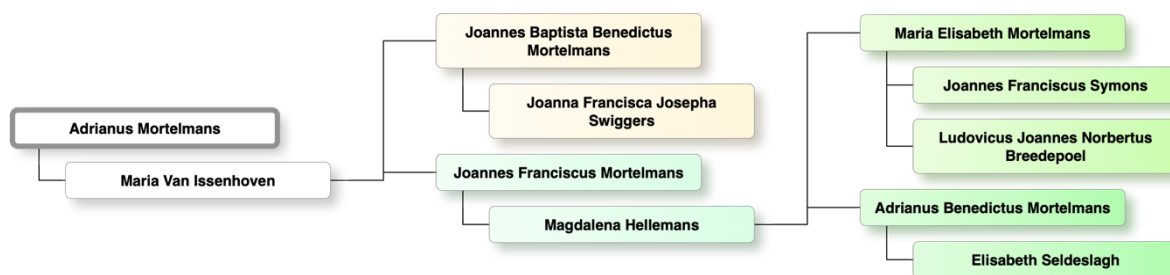
De voorhoede

De Mortelmansen hebben geen diepe Edegemse wortels, ze komen van elders. Van Hove bijvoorbeeld. **Petrus** Mortelmans trouwde met Maria Catharina De Backer in Hove en zij nestelden zich in Edegem rond 1750. Het echtpaar kreeg 10 kinderen waaronder **Cornelius**. Cornelius Mortelmans was gemeenteraadslid onder Frans bewind van 1800 tot 1802 en was in 1804 als 'armmeester' verantwoordelijk voor het 'Bureau de Bienfaisance', de voorloper van het huidige OCMWⁱ. Hij woonde tot aan zijn overlijden met zijn zusters op de Dorpsche Steenweg 54 (perceel A318aⁱⁱ, voor de pastorij er was, waar brouwerijcafé Hoogmis nu is aan de Strijdersstraat 18). Als we zijn voorouders opzoeken dan komen via Hove en Morsel in Boechout uit waar een echte dynastie Mortelmansen vanaf de 16de eeuw tot op vandaag stevig verankerd is.

Cornelius Mortelmans stierf in 1849 zonder nakomelingen en kon niet beseffen wat een van zijn neven in Edegem gaat veroorzaken.

De intocht

Een Mortselse neef van Cornelius, **Adrianus**, trouwde met Maria Van Issenhoven en kreeg met haar 4 kinderen, 3 zonen en een dochter. Een van Adrianus' zonen, **Joannes Franciscus** kwam per ongeluk in Edegem terecht. Een andere zoon van Adrianus, **Joannes Baptista Benedictus**, bleef in Morsel wonen, trouwde met Joanna Swiggers, had met haar 7 kinderen waarvan er 5 naar Edegem trokken. En dat zullen ze daar geweten hebben want plots waren de Mortelmansen in Edegem zeer aanwezig.

Figuur 1: de Edegemse Mortelmans-takken (volledige genealogie op PetCro Genealogieⁱⁱⁱ)

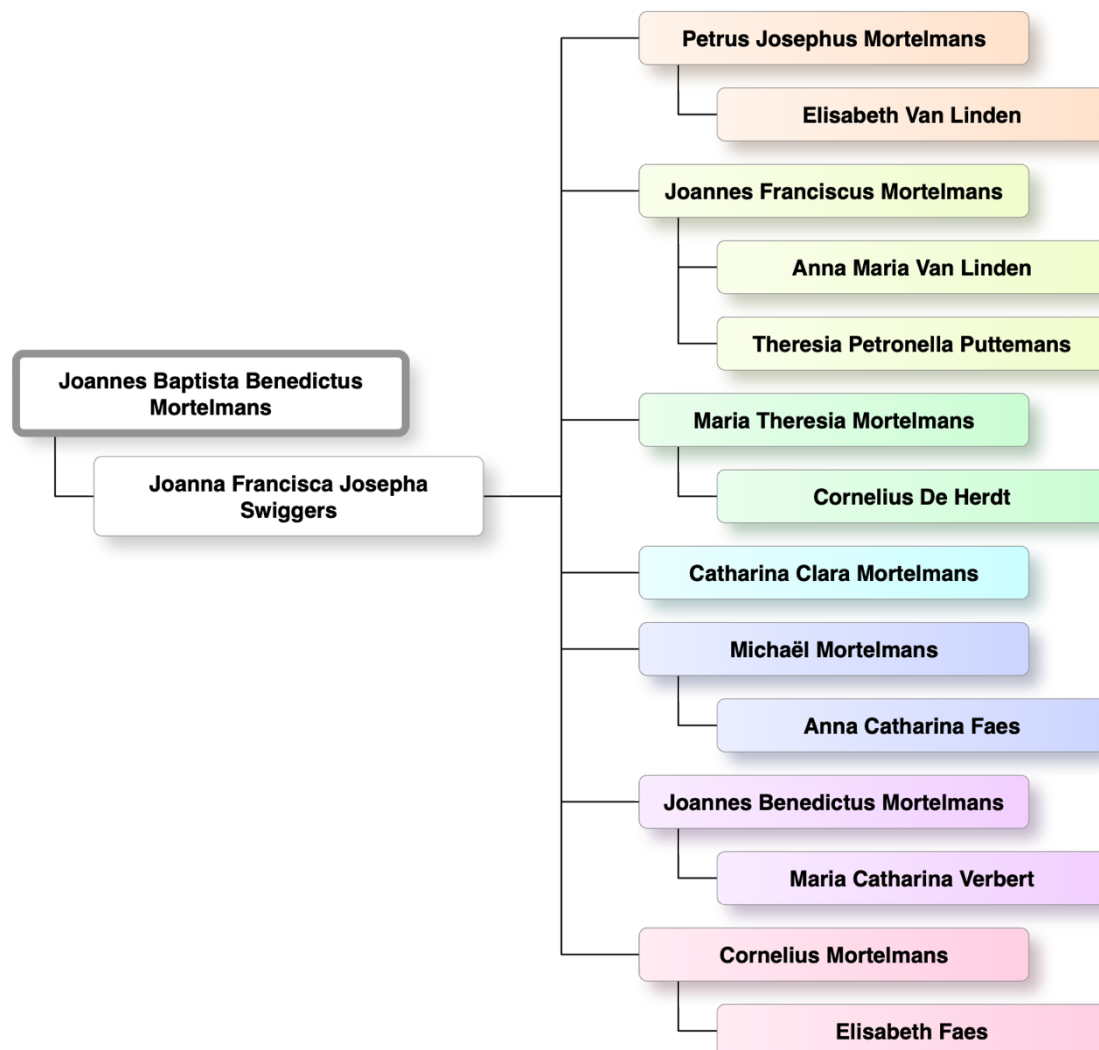
De Mortelmansen verspreiden zich over Edegem ...

Joannes Franciscus Mortelmans en Magdalena Hellemans

Landbouwer Joannes Franciscus woonde met vrouw en 4 kinderen sinds 1801 in een hoeve aan de Oudebaan (perceel B76, nu ter hoogte van Oudebaan 118-110) tegenover de toenmalige Mortselse molen. Hoeve 'Mortelmans' stond eerst op Mortsels grondgebied maar door een hertekening van de grenzen, kwam de hoeve op Edegems grondgebied terecht^{iv}. De kinderen werden ingeschreven als geboren in Morsel maar woonden zonder te verhuizen in Edegem.

Dochter Maria Elisabeth Mortelmans trouwde met Joannes Franciscus Symons. Na zijn overlijden hertrouwde ze met Ludovicus Breedepoel. Ze bleven er wonen tot na de eerste verkaveling in 1877-1880. Joannes Franciscus en Magdalena hadden verder geen naamdragende nakomelingen in Edegem.

De 7 kinderen van Joannes Baptista Benedictus Mortelmans en Joanna Swiggers

Figuur 2: De basisfamilie die Edegem bevolkte met Mortelmansen: Petrus Josephus, Joannes Franciscus, Maria Theresia, Michaël en Joannes Benedictus; dochter Catharina Clara overleed op 16-jarige leeftijd; zoon Cornelius trok naar Antwerpen (bron: PetCro Genealogie)

1. Petrus Josephus Mortelmans

De oudste zoon, **Petrus Josephus**, was houtzager maar kwam in Edegem boeren. Op 12 mei 1823 trok hij met zijn gezin naar Hoeve 'Serruys' aan de Ter Elststraat (perceel C241a, nu hoek Prins Boudewijnlaan-Terelststraat waar vandaag oogkliniek New Vision is gevestigd), eigendom van Adolph Serruys, de kasteelheer van het Arendsnest. Petrus Josephus was getrouwd met Elisabeth Van Linden. Zij hadden een zoon en vijf dochters.

Meer dan 30 jaar later, in 1857, verhuisde de familie naar Hoeve Boerenleger tegenover kasteel Arendsnest, ook eigendom van Adolph Serruys.

Petrus Josephus werd gemeenteraadslid in 1845 en schepen van 1851 tot 1857^v. Hij was eigenaar van twee huisjes in het Peetersstraatje, een verdwenen straat tussen de Boerenlegerstraat en de Terelststraat. Het gezin verhuisde in 1863 naar Kontich waar Petrus Josephus ook overleed.

Zijn dochter Maria Theresia trouwde met Petrus Joannes Hellemans en belandde in een zeer invloedrijke familie van Edegemse bestuurders en burgemeesters^{vi}. Petrus Joannes Hellemans nam de pacht over van zijn schoonvader en boerde nog decennialang op Hoeve Boerenleger. Voor Petrus Joannes was het een beetje thuiskomen want zijn vader pachtte de hoeve ook al 40 jaar eerder.

2. Joannes Franciscus Mortelmans

Een tweede broer, **Joannes Franciscus**, wiens oom en doopvader hogergenoemde Joannes Franciscus was, had via zijn broer kennis gemaakt met schoonzus Anna Maria Van Linden. Anna Maria was een dienstmeid op Hoeve 'Faes'.

De hoeve was gelegen aan de Molenstraat (perceel C182, nu Drie Eikenstraat ter hoogte van het Theo Mertensplein over The Mills). De ouderlijke hoeve van de Van Lindens bevond zich in de 'achtertuin' van Hoeve 'Faes' aan de Ter Elststraat (perceel C224, nu Terelststraat 368-374, tegenover het sportcomplex Ter Elst, de 4 huisjes, dwars op de Terelststraat, staan waar de hoeve stond).

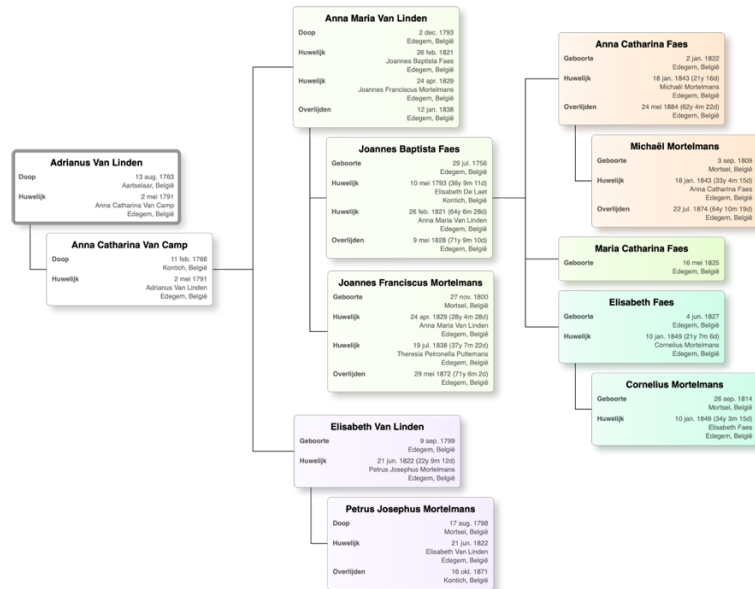
Toen de vrouw van Joannes Baptista Faes overleed in 1819, hertrouwde hij met zijn dienstmeid, Anna Maria, 37 jaar jonger en had met haar nog 3 dochters. Boer Faes stierf, 71 jaar oud, in mei 1828. Joannes Franciscus trouwde met de jonge weduwe in april 1829 en trok bij haar in.

Anna Maria kreeg met Joannes Franciscus nog 4 kinderen.

Pleegdochters Anna Catharina en Elisabeth Faes kaapten de aandacht weg van **Michael** en **Cornelius** Mortelmans, 2 broers van Joannes Franciscus en trouwden er ook mee. Anna Maria Van Linden was dus getrouwd met een Mortelmans, haar zus Elisabeth ook en twee van haar dochters eveneens. Allemaal broers.

Anna Maria overleed toen ze 44 jaar oud was en Joannes Franciscus hertrouwde met 34-jarige Theresia Petronella Puttemans. Zij kregen samen nog 5 kinderen zodat er op het erf veel jong volk rondliep.

Op 1 februari 1843 verhuisde het gezin Joannes Franciscus Mortelmans en Theresia Petronella Puttemans naar Hoeve Den Eeckhof wat verder op de Molenstraat (perceel C93, nu aan de Drie Eikenstraat, de parking van het UZA tegenover tuincentrum Claes). Het gezin Michael Mortelmans en Anna Catharina Faes bleef boeren op Hoeve 'Faes'.

Figuur 3: De verknoping van de 4 broers Mortelmans en zussen/nichten Van Linden/Faes

Joannes Franciscus stierf aan 'bloedverlies der darmen' in 1872, 71 jaar oud. Zijn dochter **Anna Catharina** Mortelmans is de moeder van notaris Felix Biemans, grootgrondbezitter en bouwer van het Zwaluwnest^{vii}. Zijn zonen **Michael** en **Cornelius Benedictus**, beide landbouwers, trouwden respectievelijk met Maria Theresia De Kleyn en Maria Francisca Van Noten en hen vinden we terug op Hoeve Ten Bogaerde (perceel C271a, nu op de hoek van de Terelststraat en Meester Richard Goossensstraat huisnummers 54-60) en Hoeve 'Van Noten' (perceel A36, nu overbouwd door de huizen 125-131 aan de Parklaan).

Figuur 4: een overlay van een kaart anno 1870 versus 2023 met vermelding van een aantal vernoemde hoeves

3. Michael Mortelmans

De derde broer, **Michael Mortelmans**, was landbouwer en trouwde zoals hoger vermeld met Anna Catharina Faes, pleegdochter van zijn broer Joannes Franciscus in 1843. Het koppel Michael en Anna Catharina kreeg 7 kinderen.

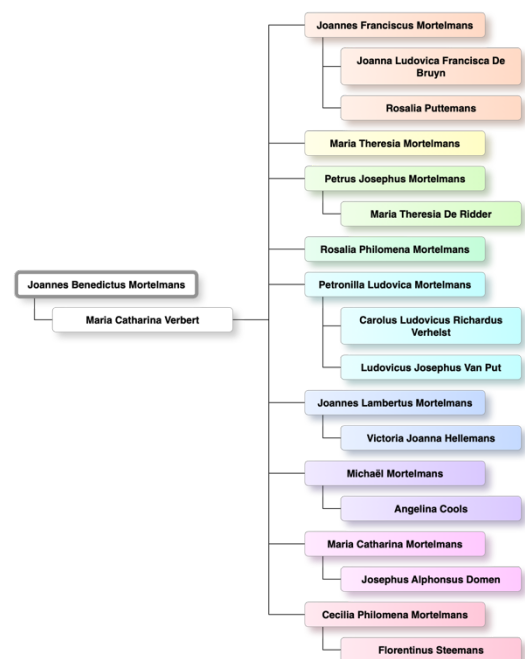
Hun zoon **Joannes Franciscus** was landmeter en getrouwd met Maria Catharina Van Put, wiens moeder ook een Mortelmans was, van een andere Boechoutse tak. Hij werd schepen van Edegem in de periode 1895 en 1906 en was voorzitter van zowel de Koninklijke Handbooggilde Sint Sebastiaan Edegem als van de Fanfare Sint-Rosalia^{viii}. Op 19 april 1906 werd hij notaris in Oostmalle en verhuisde naar die gemeente.

De jongste dochter van Michael Mortelmans, **Maria Theresia**, trouwde met Ludovicus Aerts op 12 mei 1884. Aerts was een zoon van de buren achter de hoek in de Crockenrode hoeve (perceel C143, nu Aartselaarstraat 1, de hoeve bestaat nog altijd). In 1898 was er een zware brandramp in Hoeve 'Faes'^{ix} waardoor het gezin moest uitwijken. Zij kochten de naastgelegen hoeve De Mispelaer (perceel C175, nu de verkaveling Frans Kusterslaan 1-16) en verhuisden^x. De hoeve was meer achterin gelegen en de toegangsweg van de Molenstraat (nu Drie Eikenstraat) naar de hoeve bestaat vandaag nog altijd: het smalle gedeelte van de Frans Kusterslaan. Dochter Leontina Aerts trouwde met Henricus Luyckx en hun dochter Terry Goossens-Luyckx werd later een bekende schepen in Edegem^{xi}.

De zwaar beschadigde Hoeve 'Faes' werd in 1899 afgebroken^{xii}.

4. Joannes Benedictus Mortelmans

De vierde zoon van Joannes Baptista Benedictus was **Joannes Benedictus**. Hij was ook een landbouwer en getrouwd met Maria Catharina Verbert, zus van de Edegemse burgemeester Jan Verbert. Zij woonden op een hoeve in de omgeving van het kasteel Cantincroy in Mortsel^{xiii}. In 1885 verhuisde het gezin, zo'n 60 jaar na de 3 broers van Joannes Benedictus, naar Hoeve Mitterleie in Edegem (perceel A86a, op het veld achter het huis aan Mitterlije 2, de straat die naar de hoeve werd genoemd; de omwatering van de hoeve is er nog gedeeltelijk). Kort daarna stierf de 73-jarige Joannes Benedictus aan een long- en hartziekte, "sedert vele jaren voorgegaan van longpijpenontsteking", lezen we in het bevolkingsregister. Maar de opvolging was verzekerd.

Figuur 5: De ontplooiing van de Mortelmansen in Edegem is verzekerd

Zoon **Joannes Franciscus** werd geen boer maar aannemer. Hij trouwde met Joanna De Bruyn en had met haar 5 kinderen. Joannes Franciscus woonde bij zijn nonkel Jan Verbert op de hoek van de Dorpstraat en de Boerenlegerstraat (perceel C319b&c, nu Strijdersstraat 8).

Figuur 6: Woning van Joannes Franciscus Mortelmans, later het eerste postkantoor van Edegem (bron: Edegem in alle straten^{xiv}, foto Hugo Corten 1968)

Jan Verbert, burgemeester van 1889 tot 1891, bouwde een paar percelen verder wat men later ging noemen 'Huis Hellemans' en ging er in 1886 met zijn zus en 2 nichten wonen. **Joannes Franciscus** kreeg van de gemeente belangrijke opdrachten toegewezen. Zo stond hij in voor de verbreding van de Sint-Antoniuskerk in 1888 en de vergroting en nieuwbouw van het Godsgasthuis, het huidige Immaculata in 1889^{xv}. Zijn zoon **Albertus Maria** Mortelmans was een Edegemse oud-strijder die diende als soldaat ter verdediging van Antwerpen (*Artillerie de forteresse de la position fortifiée d'Anvers, Régiment de Côte, 1e Batterie*)^{xvi}.

Zijn dochter **Ida** werd in 1906 de allereerste postmeesteres (eigenlijk *onderpostontvangeres*) van Edegem^{xvii}. Zij moest wel zelf voorzien in een lokaal waar de post kon worden gevestigd en dat werd de ouderlijke woning in de Dorpstraat 4^{xviii}. In 2020 kreeg Ida in de Minervawijk een straat naar haar genoemd: de Ida Mortelmansstraat.

Figuur 7: Ida Mortelmans (bron: Edegem in alle straten, foto Wilfrieda Busschop)

Dochter **Petronilla Ludovica Mortelmans** bleef ook niet op Hoeve Mitterleie maar opende met haar man Josephus Ludovicus Van Put het eerste hotel-restaurant tegenover de grot "In 't Zicht der Grot"^{xix} (perceel B93M4, nu Hovestraat 65).

Zoon **Joannes Lambertus** trouwde met Victoria Hellemans, van de hogergenoemde Hellemans-clan, en boerde verder op Hoeve Mitterleie^{xx}. Tot in 1914, toen werd het door de Belgische geniesoldaten afgebroken ... omdat de vijand er zich, in het zicht van Fort 5, kon verstoppen. De familie verhuisde naar de voorouderlijke woning van Victoria Hellemans: de Grote Buizegemhoeve (perceel B172-173, nu Buizegemlei 129; een deel van de boerderij staat er nu nog, het gele huis op de hoek van de Buizegemlaan en Rotenaard). Kleinzoon **Louis Mortelmans** trouwde met Lucia Corsmit. Zelfs toen de hele wijk al was volgebouwd met straten en huizen, boerden de Mortelmansen nog verder^{xxi}.

Zoon **Michael** trouwde met Angelina Cools en zij hadden een winkel in de Molenstraat (nu Drie Eikenstraat) tegenover het Zwaluwnest (perceel A165, dat huizenblok is verdwenen en is nu een grasweide links naast de dreef naar Hof Ter Linden). Zijn zoon **Franciscus Ludovicus** sneuvelde aan het front in Stuivekenskerke op het einde van de oorlog in 1918. Hij was soldaat 2de klas bij het 16de linieregiment, 9de compagnie^{xxii}.

Dochter **Cecilia Philomena** zal met haar man Flor Steemans een winkel uitbaten aan de Dorpstraat 43 (perceel A152K2, nu Strijdersstraat 43, rechts naast Pitta-Pizza Millenium).

Figuur 8: De winkel van Flor Steemans en Cecilia Mortelmans (bron: HAAE)

Figuur 9: een overlay van een kaart anno 1870 versus 2023 met vermelding van een aantal vernoemde huizen en winkels

5. Maria Theresia Mortelmans

Zus **Maria Theresia** trouwde met Cornelius De Herdt, telg van de grote boerenfamilie De Herdt die in de buurt van de Terlindenstraat op meerdere hoeves actief waren. Cornelius en Maria hadden hun boerderij op een verdwenen stuk van de Terlindenstraat (perceel A248, nu onder het beton van de Prins Boudewijnlaan ter hoogte van nummer 244). Zij woonden er van 1832 tot aan hun overlijden, waarna hun zoon Joannes Baptista De Herdt de boerderij overnam.

6. & 7. Cornelius en Catharina Clara Mortelmans

De vijfde zoon, **Cornelius Mortelmans**, trouwde met Elisabeth Faes, een andere pleegdochter van zijn broer Joannes Franciscus en zus van Anna Catharina Faes, de echtgenote van zijn broer Michael. Het gezin trok naar Antwerpen en liet geen sporen na in Edegem. De jongste dochter, Catharina Clara, overleed in Mortsel toen ze 16 jaar oud was.

Alle voorgaande Mortelmansen zijn afstammelingen van Joannes Mortelmans en Magdalena De Laet die tijdens de eerste helft van de 17de eeuw in Boechout leefden. Maar er zijn nog Mortelmansen in Edegem.

Vreemde eenden in de bijt?

Zijn Petrus Gommarus of Adrianus Mortelmans familie?

Petrus Gommarus Mortelmans kwam rond 1810 met zijn gezin uit Boechout en was landbouwer op een hoeve in Buizegem. Hij overleed in 1827 waarna zijn echtgenote Maria Theresia Bisschops met de kinderen verhuisde naar de Dorpsche Steenweg (perceel 137, nu Hovestraat 2-4). Zij overleed in 1832. Haar dochter Elisabeth trouwde met Jean Gommar Verbert, metser en timmerman, en zij zouden hun hele leven in de buurt blijven wonen. Jean Gommar is een achterneef van burgemeester

Jan Verbert. Elisabeth had een winkel op de Dorpsche Steenweg (perceel 136, nu Hovestraat 10).

Op 7 september 1840 kwam uit Mortsel **Adrianus** Mortelmans, zijn vrouw Maria Theresia Van Rompaey en kinderen. Zij vestigden zich op een boerderij in de Boerenlegerstraat (perceel 262, nu verdwenen, was gelocaliseerd ter hoogte van de huidige huisnummers 35-39). Toen boer Adrianus overleed aan een 'subiete dood' op 10 oktober 1872, verhuisde zijn echtgenote met de in huis wonende dochter Francisca naar de Doelveldstraat 18 (perceel 124, nu ter hoogte van huisnummer 26). De andere kinderen waren naar Berchem vertrokken. Moeder Maria Theresia stierf in 1877 aan 'borstwater' en haar dochter Francisca Cornelia Mortelmans, die dienstmeid was, overleed in 1900 in het Godsgasthuis (nu Immaculata).

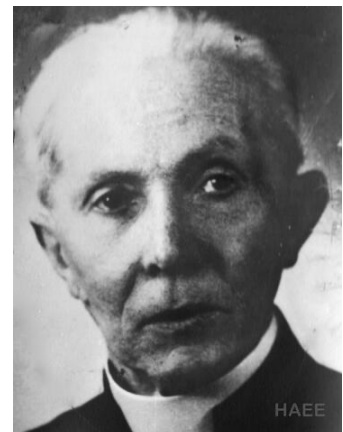
Zowel **Petrus Gommarus** als **Adrianus** Mortelmans hebben eveneens Boechoutse wortels maar een verwantschap met de andere Mortelmansen kon nog niet worden aangetoond.

Pastoor Mortelmans, is hij verwant?

Op 7 maart 1931 werd de Merksemnaar Jozef Mortelmans pastoor in Edegem. Hij overzag de bouw van de Onze-Lieve-Vrouw-van-Lourdesbasiliek waarvan de eerste steen werd gelegd op 8 september 1931. De inwijding gebeurde op 1 mei 1933. Mortelmans was pastoor tot 1948^{xxiii}.

Was de pastoor eigenlijk familie van de andere Mortelmansen in Edegem?

Mortelmans was de zoon van een beenhouwer die zijn winkel had op de Bredabaan in Merksem. Zijn grootvader was de Antwerpenaar Jean Baptiste Mortelmans, een handelsreiziger die in 1853 postwagens verhandelde. Van familiebanden met de Edegemse naamgenoten is er geen sprake. Tot dan toe 😊.

Figuur 10: Pastoor Jozef Mortelmans (bron: HAEE)

De overgrootvader van de pastoor was Willem, een leraar die les gaf in Antwerpen. Willem was echter een boerenzoon geboren in Kontich. Zijn ouders kwamen van Duffel maar zijn vader was geboren in Broechem. Dan is er nog een ommetje via Deurne en Hove maar uiteindelijk belanden we in Boechout, de bakermat van de Mortelmansen. De Edegemse Mortelmansen hebben met de pastoor een gemeenschappelijke voorouder, Marcus Mortelmans, zo'n 6 generaties verder. Ze waren dus verwant 'in het zesde knoopsgat'... maar niemand zal het geweten hebben.

De nalatenschap

De Mortelmansen waren politiek actief en drukten zo een stempel op Edegem. Zij waren voorzitter van de Koninklijke Handbooggilde Sint Sebastiaan en de Sint-Rosalie fanfare. Ida Mortelmans was de eerste postmeesteres van Edegem en kreeg een straat naar haar genoemd. Louis Mortelmans was dan weer de laatste boer van Buizegem. Winkels en horeca-zaken werden uitgebaat door Mortelmansen zoals "In 't Zicht der Grot", het eerste restaurant-café-hotel over de grot. De Mortelmansen stonden in voor de verbreding van de Sint-Antoniuskerk in 1888 en de vergroting en nieuwbouw van het Godsgasthuis (nu Immaculata) en het was pastoor Mortelmans die de bouw van de Basiliek overzag. Mortelmans in Edegem, een dynastie met een geschiedenis...

Het onderzoek naar de Mortelmansen in Edegem was uitgebreid en intensief maar wat je dan allemaal vindt maakte het de moeite waard.

Peter Crombecq, augustus 2023.

Met dank aan Erik Laforce, Pierre Hens, André Mens, Bart Burman, Frits Dewitte, Frieda Anthoni van het HAEE.

Nog enkele belangrijkste bronnen vermelden waar gebruik van gemaakt is:

Historisch Archief Erfgoed Edegem (HAEE)^{xxiv}, Burgerlijke Stand^{xxv}, Bevolkingsregisters^{xxvi} en Kadaster^{xxvii}.

ⁱ Robert Van Passen, "Geschiedenis van Edegem", (Edegem: Gemeentebestuur van Edegem, 1974), p. 544, 555, 878

ⁱⁱ Percelen zijn te raadplegen op <https://www.geopunt.be> via Edegem, Lagen, Historische kaarten, Popp-kaart, kopies (1842-1879)

ⁱⁱⁱ Peter Crombecq, Genealogie, te raadplegen op Geneanet https://gw.geneanet.org/petercrombecq_w

^{iv} Bevolkingsregister Edegem. 1811-1819, Sectie 1 huisnummer 7, "woont alhier 13 jaren"; 1819-1832, Sectie 1, huisnummer 1, "Réunis a la commune d'Edegem par la limitation du cadastre".

^v Robert Van Passen, "Geschiedenis van Edegem", o.c., p. 600, 604, 607

^{vi} Peter Crombecq, "Hellemans, een naam die in Edegem klinkt als een huis", te raadplegen op <https://www.petcro-genealogie.be/post/hellemans-een-naam-die-in-edegem-klinkt-als-een-huis>

^{vii} Peter Crombecq, "De Edegemse nalatenschap van de Antwerpse bakker Willem Biemans", te raadplegen op <https://www.petcro-genealogie.be/post/wie-heeft-de-edegemnaar-felix-biemans-als-voorouder>

^{viii} Robert Van Passen, "Geschiedenis van Edegem", o.c., p. 630-637, 955

^{ix} Robert Van Passen, "Geschiedenis van Edegem", o.c., p. 855

^x Rijksarchief Antwerpen. Hedendaags Gemeente Archief Edegem. Leggers van het kadaster vóór 1920. Inventarisnummers P036-58 tot 63.

^{xi} Hens Pierre & Mens André, "Edegem, dat boerendorp van toen...", (Edegem: Davidsfonds, 2010/2013), boek 1, p. 9, 167 <foto>, 223 <tekening>, boek 2, p. 62, 66 <stamboom>

^{xii} Rijksarchief Antwerpen. Hedendaags Gemeente Archief Edegem. Leggers van het kadaster vóór 1920. Inventarisnummers P036-58 tot 63. Mutatieschets nummer 11 van 1899.

^{xiii} Hens Pierre & Mens André, "Edegem, dat boerendorp van toen...", o.c., boek 1, p. 16

^{xiv} Hens Pierre, "Edegem in alle straten", (Edegem: Davidsfonds, 2023), p. 107

^{xv} Robert Van Passen, "Geschiedenis van Edegem", o.c., p. 705, 910

^{xxvi} Historisch Archief Erfgoed Edegem, Bart Burman, Persoonlijk archief van oud-strijders.

-
- ^{xvii} Robert Van Passen, "Geschiedenis van Edegem", o.c., p.812
- ^{xviii} Hens Pierre, "Edegem in alle straten", o.c., p. 107, 171
- ^{xix} Rijksarchief Antwerpen. Beslissingen schepencollege Edegem. College 6 april 1889, "Bouwtoelating voor herberg en afspanning op het perceel wijk B, nr 93"
- ^{xx} Robert Van Passen, "Geschiedenis van Edegem", o.c., p. 979
- ^{xxi} Hens Pierre & Mens André, "Edegem, dat boerendorp van toen...", o.c., boek 1, p. 16, 28, 235, 261, 252; boek 2, p. 110-117
- ^{xxii} André Mens & André Van Elshocht, "Bezetten, vereren en fusillieren", (Edegem: Gemeente Edegem, 2017), deel 2, p. 86-87, 124
- ^{xxiii} Robert Van Passen, "Geschiedenis van Edegem", o.c., p. 694, 711
- ^{xxiv} Historisch Archief Erfgoed Edegem, te raadplegen op <https://archief.edegem.be>
- ^{xxv} Rijksarchief, te raadplegen op <https://genealogie.arch.be>; FamilySearch, te raadplegen op <https://www.familysearch.org/search/catalog>
- ^{xxvi} FamilySearch, te raadplegen op <https://www.familysearch.org/search/catalog>
- ^{xxvii} Geopunt, te raadplegen op <https://www.geopunt.be>; Poppkad, te raadplegen op https://poppkad.ugent.be/poppkad_start.php